

5.8.2024

JHL-SOTE, MITEN RATKAISTA HENKILÖSTÖPULAA?

SOTE-KYSELYN ANALYYSI 1: VOISIKO SOSIAALIPUOLEN TÖISSÄ LISÄTÄ AVUSTAVIEN JA TUKIPALVELUHENKILÖSTÖN MÄÄRÄÄ TYÖKUORMAN HELPOTTAMISEKSI?

Ammattiliitto JHL teki alkuvuonna 2024 sosiaali- ja terveysaloilla ja niiden tukipalveluissa työskenteleville jäsenilleen kattavan kyselyn, jossa tiedusteltiin alan ammattilaisten näkemyksiä soten henkilöstöpulan selättämiseksi.

Innolinkin toteuttamaan kyselyyn saatiin vastauksia lähes 3600 jäseneltä. Avoimia vastauksia kysely tuotti yli 31 000. Kysely on osa vuosien 2023–2027 JHL:n sote-alojen kärkihanketta.

Tässä koonnissa käsitellään avointa kysymystä nimeltään: **Voisiko sosiaalipuolen töissä lisätä avustavien ja tukipalveluhenkilöstön määrää työkuorman helpottamiseksi? - Missä töissä voisi lisätä ja miten?** Saimme siihen yhteensä 1715 vastausta. Alla keskeisimmät havainnot aineistosta.

Pääsanoma

JHL näkee, että avustavaa ja tukipalveluhenkilöstöä lisäämällä pystytään ratkaisemaan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöpulaa. Heidän osaamistaan tulisi hyödyntää nykyistä monipuolisemmin sosiaali- ja terveydenhuollon eri aloilla sekä eri tehtävissä.

Avustavan ja tukipalveluhenkilöstön avulla kyetään esimerkiksi helpottamaan muiden ammattilaisten työkuormaa ja mahdollistamaan se, että he voivat keskittyä koulutustaan vaativiin tehtäviin.

Jäsenistön vastauksissa esiintuomat keskeisimmät haasteet

1. Resurssit ovat alati liian vähäiset ja työvoimapula näkyy arjessa.
2. Vastaajat kokevat töissään jatkuvaa kiirettä ja kuormittuneisuutta.
3. Koulutettu soten henkilöstö tekee koulutustaan vastaavan työn sijaan runsaasti tehtäviä, joita voisi hoitaa avustava- ja/tai tukipalveluhenkilöstö.
4. Tukipalveluista on karsittu liikaa.

Jäsenistön vastauksissa esiintuodut keskeisimmät ratkaisut

1. Avustavan ja tukipalveluhenkilöstön määrän lisääminen.

64 % kyselyn vastaajista näki avustavien ja tukipalveluhenkilöstön määrän lisäämisen helpottavan työkuormaa sosiaalipuolen töissä. Vastaajista 30 % ei osannut vastata ja 6 % vastasi ei.

2. Avustavan ja tukipalveluhenkilöstön osaamisen hyödyntäminen kattavammin eri aloilla.

Vastaajat eivät ehdota sosiaalipuolen töiden vähentämistä, vaan pikemminkin avustavien ja tukipalveluhenkilöstön lisäämistä useilla eri aloilla kuten vanhusten palvelutaloissa, sairaaloissa, lastensuojelulaitoksissa ja kotihoidossa. Ote aineistosta:

”Otetaan hoiva avustajat käyttöön myös sairaalassa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä että halukkaat sairaalahuoltajat koulutettaisiin ja työnkuva muuttuisi enemmän potilas lähtöiseksi. Näin ollen hoitajien kuormitus ja kiire vähenisi oleellisesti”.

3. Avustavan ja tukipalveluhenkilöstön osaamisen hyödyntäminen monipuolisemmin eri tehtävissä.

Yleisimmät vastaukset kysymykseen siitä, missä töissä sosiaalipuolen avustavien ja tukipalveluhenkilöstön määrää voitaisiin lisätä muiden ammattilaisten työkuorman helpottamiseksi ovat avustaminen: ruokahuollossa, pyykkihuollossa, siivouksessa, ulkoilutuksessa, viriketoiminnassa ja sihteerin tehtävissä.

4. Henkilökohtaisten avustajien osaamisen laajempi hyödyntäminen esimerkiksi palvelutaloissa ja kotihoidossa.

Ote aineistosta:

”Henkilökohtaisia avustajia voisi hyödyntää. Avustajat tekee usein eniten töitä päiväsaikaan. Heitä voisi hyödyntää aamuisin esimerkiksi klo 7-9 palvelutaloissa ja kotihoidossa aamutoimissa, pukeutumisessa, wc-käynnit, aamupala”.

5. Maahanmuuttajien potentiaali paremmin käyttöön.

Maahanmuuttajat nähdään potentiaalina, ja heidän työpanoksensa nimenomaan tukipalveluissa olisi tervetullutta. Kielitaidon puute koetaan haasteeksi alalla aloittaessa suoraan esim. Hoivatyössä. Kielitaidon karttuessa myös uralla etenemismahdollisuudet lisääntyvät.

6. Työparityöskentely osaksi työkuultuuria.

Työparityöskentely voisi olla yksi työnjaon selkeyttämisen tapa. Työskentely moniammatillisina työpareina tuo monipuolista osaamista työskentelyyn ja auttaa siinä, että kukin voi panostaa oman osaamisensa ja koulutuksensa mukaiseen työskentelyyn, eikä ”kaikkien tarvitse tehdä kaikkea”.

JHL:n asiantuntijoiden kokoamia lisäratkaisuehdotuksia

7. Henkilökohtaiset avustajat hyvinvointialueiden ja palveluyksiköiden työntekijöiksi.

- Tällä hetkellä valtaosa henkilökohtaisesta avusta toteutetaan työnantajamallilla (vammainen henkilö on työnantaja) tai palvelusetelillä/ostopalveluna.
- Henkilökohtaisessa avussa työsuhteet usein lyhyitä, vain muutaman kuukauden mittaisia. Lisäksi työ on usein osa-aikaista, sillä yksittäisten avun käyttäjien avustustunnit pieniä. Kuitenkin pula avustajista on suuri.
- Hyvinvointialueet suurina toimijoina ja vammaisalan palveluyksiköt voisivat tarjota henkilökohtaisille avustajille vakaampaa työvuorosuunnittelua, mahdollisuuksia lisätyöhön ja kokoaikaisempiin työsuhteisiin. Näin he myös saisivat lisää osaavaa työvoimaa.

8. Selkeä tehtävänjako eri työnkuvien välillä, jota noudatetaan myös käytännössä.

- Sosiaali- ja terveydenhuollon eri ammattilaisten tehtäväkuvia käytännön työssä tulee selkiyttää ja varmistaa, että kukin tekee omaa koulutustaan vastaavaa työtä.
- On pidettävä huolta siitä, ettei avustava- ja tukipalveluhenkilöstö joudu tekemään työtä, johon heillä ei ole koulutusta, ja joka ei kuulu heidän tehtävänsä.
- Samalla tulee kuitenkin varmistaa, ettei avustavan ja tukipalveluhenkilöstönkään työkuorma kasva liian suureksi.

9. Avustavan ja tukipalveluhenkilöstön osaamisen ja merkityksen huomaaminen.

Avustava- ja tukipalveluhenkilöstö on arvokas osa koko sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa. Kaikkea työtä tarvitaan, jotta kokonaisuus toimii. Riittävä resurssointi avustavaan ja tukipalveluhenkilöstöön keventää koulutetun sotehenkilöstön työtaakkaa.

Jäsenistön näkemyksiä kuvaavia sitaatteja aineistosta

*"Perushoittoon ja avustavien töihin apukäsiä lisää, että esim. sairaanhoitajat voisivat tehdä omat työt kun-
nolla. Nyt joutuvat esim. vaipottamaan ja saunottamaan potilaita ja omiin töihin ei riitä aika. Palattava en-
tiseen kaikille selkeät omat työtehtävät ei niin, että kaikki tekee kaikkea. Näin ei saa jatkua!!!!"*

*"Välitön ja välillinen hoitotyö on selkeästi erotettavissa, välillisissä töissä tulee käyttää avustavaa henkilös-
töä, mutta on pidettävä huoli selkeästä työnjaosta. (Se "hieno" ajatus että kaikki tekee kaikkea ei ole 40
vuoden-aikana yrityksistä huolimatta- koskaan onnistunut). Työnantajan tulee puuttua ja pitää huoli siitä,
että työnjako toimii ja KAIKKI tietää omat vastuunsa ja velvoitteet"*

*"Esim. aamuvuorot ovat täysissä potilasosastoissa yleensä aika raskaita. Joten ei olisi haitaksi jos aamuissa
olisi ylimääräinen käsipari, joka voi siirtyä auttamaan myös toiselle osastolle kun homma alkaa helpotta-
maan"*

"Melkein kaikessa työssä apukädet, syli ja läsnäolo auttavat"

*"Hoitajat hoitotyöhön oli vain pinnallinen mainoslause: nykyisessä yksikössä avustajan pitäisi tehdä myös
osa hoitotyötä, hoitaa keittiö, lämmittää ja asettaa ruuat tarjolle, pyykit, ties mitä vielä, ja oliko se ihme jos
jotkut jo irtisanoutu. On keittiö, vaatehuolto, siivous, arkivirike; mutta siihenkin työhön pitää olla työrauha
eikä repiä joka suuntaa"*

*"Henkilökohtaisten avustajien lukeminen mukaan vammaisen hoito ja hoivatyön toteuttajiksi vähentäisi
terveydenhuollon kuormaa vaikeasti vammaisen hoidossa. Käytännössä vaikeasti vammaisten avustajien
työ on hyvin hoidollista, ja yleensä myös tarkoituksen mukaisinta kaikkien kannalta, mutta esim. sairaala-
jaksoilla avustajia harvoin käytetään, mikä vie turhaan resursseja hoitohenkilökunnalta sekä huonontaa
hoidon laatua kun parhaiten työn osaavat työnnetään sivuun"*

*"Sosiaalitoimistoista on omalla alueellani karsittu viimeisetkin toimistotyöntekijät, jolloin kaikki työt postin
kuljettamisesta, toimistotarvikkeiden tilaamiseen, arkistointiin ja Kela-hakemusten täyttöön tulevat sosiaa-
lityöntekijän tehtäväksi. Tulisivat paremmin ja ajallaan tehdyiksi, jos tehtäisiin ammattilypeydellä"*

*"Sairaalassa voisi olla esim 4 henkilön porukka jonka voi soittaa paikalle jos meinaa jäädä jalkoihin kii-
reessä. Saisi nopeasti esim. lähtevien potilaiden paikkoja siivottua tai leikkausalin, tai mitä vaan. Olen eh-
dottanut tätä jo kauan mutta ei vaan kuunnella".*